

Політика адміністрації навчального закладу в галузі охорони праці.

*Викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності УДПУ імені Павла Тичини*

Сушло Л.В.

larisa654@inbox.ru

Ключові слова: Охорона праці, нормативний акт, наказ правила.

Klyuchovi words: receptionists labor regulation that mandate, the rules.

Гарантом захисту прав та законних інтересів працюючих в першу чергу є головний документ держави – Конституція України.

Стаття 43 Конституції України зазначає: «кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом».

Стаття 45 Конституції наголошує: «кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Стаття 46: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом».

Так, з прийняттям 14 жовтня 1991 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про охорону праці», який було затверджено в новій редакції 21 листопада 2002 року і введено в дію 1 січня 2003 року. Цей закон має велике соціально-економічне значення, оскільки торкається життєвих інтересів громадян України.

Закон і відповідні підзаконні акти зорієнтовані на основні вимоги міжнародних організацій, зокрема конвенції Міжнародної організації праці (МОП).[4;29]

У своєму розвитку охорона праці пройшла великий історичний шлях, але інтенсивного розвитку набула з початком машинного виробництва, яке поруч з полегшенням праці, підвищенням її продуктивності, несло в собі небезпеку для життя і здоров'я працюючих.[3;127]

Науково-технічний прогрес поряд з благами приніс людству, на жаль, і чисельні лиха. Людина – творець науково-технічного прогресу – стала його заручником. Щорічно в Україні на виробництві травмується велика кількість людей, які внаслідок цього отримують професійні захворювання.

Політика адміністрації навчального закладу в галузі охорони праці формується відповідно до вимог статті 4 Закону України «Про охорону праці» і базується на принципах:

- пріоритету життя і здоров'я працівників та учнів, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;
- підвищення рівня безпеки праці та навчання шляхом забезпечення суцільного контролю за станом охорони праці, удосконалення матеріально-технічної бази;
- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних, відомчих програм із цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень у галузі науки й техніки, охорони довкілля;
- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань;
- встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх структурних підрозділів і категорій працівників закладу, установи;
- адаптації трудових процесів до можливостей працівника та учня (вихованця, слухача) з урахуванням його здоров'я і психологічного стану;
- використання економічних методів управління охороною праці, участі роботодавця у фінансуванні заходів з охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на цілі, досягнення яких не суперечить законодавству;
- інформування учасників навчально-виховного процесу, працівників, проведення їх навчання і підвищення кваліфікації з питань охорони праці;
- забезпечення координації діяльності всіх учасників системи управління охороною праці: роботодавця і його представників, адміністрації закладу, відповідальних осіб (служби охорони праці), а також співробітництва між роботодавцем і працівниками (уповноваженими особами, членами профкому) під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому рівні;
- впровадження перспективного педагогічного досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі соціального партнерства.[1;78]

Визначаються також поняття і терміни з охорони праці:

Аудит охорони праці — це документально оформлене системне обстеження і аналіз стану умов та безпеки праці з метою визначення їх відповідності критеріям, встановленим законодавчими та нормативно-правовими актами з охорони праці.

Інструкція (від лат. *instructio* — настанова) — локальний нормативний правовий акт, що встановлює порядок і спосіб здійснення, виконання чогонебудь. Інструкцією визначають правовий статус (права, обов'язки, відповідальність) працівника по займаній посаді (посадова інструкція), безпечні прийоми роботи (інструкція з безпеки для окремих травмонебезпечних робочих місць і навчальних кабінетів), правила ведення діловодства (інструкція з діловодства). Для інструкцій характерні імперативні (наказові, що не допускають вибору) нормативні розпорядження.

Колективний договір — локальний акт, що регулює трудові, виробничі та соціально-побутові відносини й укладається між колективом найманих працівників і роботодавцем. Ініціатором розробки, укладання і зміни колективного договору може бути будь-яка зі сторін. У колективному договорі фіксуються взаємні зобов'язання роботодавця і працівників з таких питань: оплата праці, грошові винагороди, допомога, компенсація, доплата; охорона праці, у т. ч. жінок і підлітків; медичне й соціальне страхування, дотримання інтересів працівників у разі приватизації підприємства; безпека та охорона здоров'я працівників; пільги та ін.

Наказ — акт управління, що видається керівниками міністерств, відомств, відділів та управлінь, а також керівниками установ, організацій, підприємств. За юридичною природою наказ є нормативним актом управління, що містить норми права, які регулюють певні суспільні відносини (наприклад, про призначення на посаду певної особи). З ряду питань керівники можуть видавати накази лише за згодою профкому (про звільнення працівника з ініціативи адміністрації та ін.). Наказ вступає в силу з моменту його видання.

Нормативний акт — офіційний письмовий документ, який приймають визначені законом органи і яким встановлюються, змінюються або скасовуються норми права. Нормативні акти мають чітку ієрархічну супідрядність і в зв'язку з цим різну юридичну силу. Підзаконні акти мають істотну ієрархічність — від загальнообов'язкових указів, декретів, постанов до відомчих наказів та інструкцій і рішень місцевих органів.

Охорона праці — сукупність законодавчих актів, технічних, організаційних, гігієнічних та інших заходів і засобів, спрямованих на безпеку, збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. Норми охорони праці містяться в Кодексі законів України про працю, Законі України "Про охорону праці", правилах внутрішнього трудового розпорядку; положення про охорону праці фіксуються в колективних договорах.

Політика керівництва навчального закладу в галузі охорони праці - офіційно визначені принципи та цілі роботодавця з питань охорони праці, у тому числі визначення нормативно-правових актів, що діють у закладі. Політика здійснюється відповідно до програми її втілення.

Положення — нормативний правовий акт, що встановлює правовий статус органів управління, закладів, окремого структурного підрозділу чи основні правила (порядок, процедуру) реалізації загальноосвітньою установою якого-небудь зі своїх повноважень.

Правила — локальний нормативний правовий акт, що регламентує організаційні, дисциплінарні, господарські й інші сторони діяльності закладу, установи, організації, її працівників, учнів тощо. Типовим прикладом цього виду локальних актів можуть служити правила внутрішнього трудового розпорядку закладу, правила прийому до учнів до школи, правила поведінки учнів.

Розпорядження — один із видів підзаконних актів; акт органу управління, що видається в межах його компетенції і має обов'язкову силу для юридичних і фізичних осіб, яким розпорядження адресоване.

Розпорядження може бути загальної, тривалої дії, а може мати разовий характер стосовно конкретного випадку.

Система управління охороною праці (СУОП) – складова загальної системи управління навчальним закладом, яка сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві, а також небезпеки для третіх осіб, що виникає у процесі господарювання. Включає комплекс взаємопов'язаних заходів на виконання вимог законодавчих та нормативних актів з охорони праці.

Техніка безпеки — система технічних і санітарно-гігієнічних заходів, які створюють безпечні та здорові умови праці. Техніка безпеки регламентується загальними, міжгалузевими і спеціальними правилами. Порухення техніки безпеки, якщо воно створювало небезпеку життю і здоров'ю працівників або призвело до нещасних випадків, карається у кримінальному порядку.[1;31]

Внутрішні нормативні акти з охорони праці розробляються в закладі, затверджуються її керівником і спрямовуються на побудову чіткої системи управління охороною праці та створення безпечних і здорових умов, що регламентується Порядком опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що чинні на підприємстві (НПАОП 0.00-6.03-93), затвердженим наказом Держнаглядохоронпраці України від 21.12.1993 №132.[4;68]

Відповідно до вищезазначеного в установі є особи, які відповідають за локальні нормативні документи на підприємстві, в закладі, установи, що стосуються питань охорони праці:

Керівник підприємства, закладу, установи:

- розробляє і затверджує положення, інструкції, інші акти з охорони праці, що діють у межах закладу, установи, встановлюють правила виконання робіт і поведінки працівників на їх території, у приміщеннях, на робочих місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці,
- забезпечує безоплатно працівників нормативно-правовими актами та актами підприємства з охорони праці.

Відповідальні особи (заступники керівника):

- розробляють і подають на затвердження проекти наказів, положень, інструкцій, інших внутрішніх нормативних документів з охорони праці,
- подають керівникові пропозиції щодо розробки та вдосконалення локальних нормативно-правових актів з охорони праці,
- доводять зміст внутрішніх нормативних документів до працівників;
- здійснюють збір та аналіз пропозицій і зауважень працівників стосовно ефективного їх впровадження та внесення відповідних змін.

Працівники закладу, установи:

- зобов'язані знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведіння з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва;
 - повідомляють відповідальних осіб, службу охорони праці, роботодавця про невідповідність окремих положень внутрішніх нормативних документів законодавству;
- подають на розгляд відповідальних осіб, служби охорони праці, роботодавця пропозиції щодо внесення змін до локальних нормативних актів.

Таким чином слід зазначити, що головним завданням охорони праці є створення на кожному робочому місці безпечних умов праці, умов безпечної експлуатації обладнання, зменшення або повна нейтралізація дії шкідливих і небезпечних виробничих факторів на організм людини і, як наслідок, зниження виробничого травматизму та професійних захворювань.

Охорона праці тісно пов'язана з економікою. Створення безпечних і здорових умов праці сприяє підвищенню її продуктивності та зниженню собівартості продукції. Підвищення продуктивності відбувається за рахунок регулярного виходу на роботу, зниження стомлюваності працюючих протягом робочого часу, його раціонального використання. Собівартість продукції знижується при зменшенні витрат на компенсацію втрат робочого часу в зв'язку з тимчасовою або стійкою непрацездатністю, а також при зниженні витрат на оплату пільг за роботу в несприятливих умовах. [6; 43]

У Законі “Про охорону праці” вперше в історії України економічні заходи управління охороною праці зведені до рангу державною політики. За цим Законом у суспільстві стверджуються принципово нові взаємовідносини, що базуються на економічному механізмі управління умовами праці – формування у власника (роботодавця) економічної зацікавленості в проведенні заходів щодо поліпшення умов праці.

Використана література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
3. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В.В.Березуцького – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
4. Протосрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. – К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. – 268 с.
5. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
6. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.
7. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: Основа, 2006. – 444 с.